

19

1715, 15

46.

IO. CHRISTIANI SCHRÖTERI, D.

FACULTATIS IVRIDICÆ ET SCABINATVS
ADSESSORIS, ILLIVSQUE HOC TEMPORE
DECANI

PROGRAMMA

LECTIONI AVSPICALI

GEORGII WOLFGANGI SCHÜRSTABII

SVMMORVM IN VTROQUE IVRE HONORVM
CANDIDATI

PRÆMISSVM

ad L. 8. ff. de condiit. ob turpem causam

IENÆ,

TYPIS WERTHERIANIS.

40

IO. CHRISTIANI SCHROETERI. D.

FACULTATIS IURIDICAE ET SCABINATUS
ADDESSORIS HELVETICAE HOC TEMPORE

DEGANI

PROGRAMMA

GEORGII WOLFGANGI SCHURSTADII

AMICUM IN VITAE HONORARIUM

CANDIDATI

PRÆMISSVM

Georgii Wolfgangi Schurstadii

1795

TIPI WERTHERIANI

Uod D. Justinianus Imperator,
S. *in Inst. de Jus. & Jur. vero*
elogio de Romanorum legibus
prædicat, *collectas videlicet eas*
esse ex naturalibus præceptis,
aut gentium, aut civilibus; quod-
que elegantissimis verbis repetit
eximie eruditionis iureconsul-
tus Jan. Vinc. Gravina, principio præclari operis, *de*
Ortu & progressu iuris civilis: Nihil, inquit, aliud
est ius civile, nisi naturalis, ad Romane reipublice in-
stitutionem relata, Romanisque moribus & litteris ex-
plicata ratio; id tum aliis multis, ac propemodum
infinitis, ex ipso Romani iuris volumine, firmari
potest exemplis; tum imprimis nobilissimum eius rei
argumentum nobis suppeditat Paullus JC, *in Lege VIII.*
Dig. de Conditione ob turp. caus. Hic de iure inter-
rogatus *Libro III. Questionum* his verbis respondisse le-
gitur: *Si ob turpem causam promiseris Titio, quam-*

vis, si petat, exceptione doli mali, vel in factum sub-
 mouere eum possis, tamen, si solueris, non posse te re-
 petere, (respondeo:) quoniam sublata proxima caus-
 sa stipulationis, qua propter exceptionem inanis esset,
 prisina causa, id est, turpitude, superesset; porro au-
 tem si & dantis & accipientis turpis causa sit, posses-
 sorem potiore esse, & ideo repetitionem cessare, tam-
 etsi ex stipulatione solutum est.

Nimirum quemadmodum vt promissa & pacta
 nos obligent ad dandum aliquid vel faciendum, quod
 antea non debebamus, aut omittendum, quod antea
 iure poteramus facere, ciuili pariter ac naturali iure
 requiritur vtroneus noster consensus: ita, quod ad
 materiam conuentionum attinet, vtroque etiam iure
 cautum est, ut ne quod promittimus aut stipulamur,
 sit supra vires nostras positum. Qualibet enim pro-
 missio vim ac potestatem accipit ex facultate promit-
 tentis, neque ultra extenditur: seu, nemo potest vali-
 de sese obstringere vterius, quam ipsi est potestas.
 Hinc impossibile nullam esse obligationem, verissi-
 mum est iuris enunciatum *L. 31. D. de Reg. Iur.* Pro
 impossibilibus autem habentur non ea tantum qua na-
 turales agendi vires supergrediuntur; sed & quæ in-
 honesta sunt ac turpia. Quod Papinianus in lege 15.
D. de condition. institution. pulchre sic exprimit: *Quæ
 facta ledunt pietatem, existimationem, verecundiam
 nostram, & vt generaliter dixerim, contra bonos mo-
 res fiunt, nec facere nos posse credendum est.* Idem-
 que *JC. in lege 123. D. de Verb. Oblig. Si flagitii fa-
 cien-*

ciendi, vel facti causa concepta sit stipulatio, ab initio non valet. Et Paullus in lege 35. D. eiusdem tituli. *Si stipulor, inquit, ut id fiat, quod natura fieri non concedit, non magis obligatio consistit, quam cum stipulor, ut detur, quod dari non potest.* Quæ omnia ita sunt comparata, ut non ad Romanorum duntaxat ius restringenda, sed immo ad naturalem etiam obligationem sint referenda.

Ceterum id quoque, si iuris naturalis philosophiam spectemus, apertissimum est, ipsam promissionem vitiosam, ipsoque adeo iure nullam esse, quæ ob causam morali estimatione turpem, facta sit, ut si quid promittatur homicidii perpetrandi causa. Eo ipso enim, quod nemo valide se potest obstringere ulterius, quam ipsi est potestas; & qui lege actionem prohibet, utique potestatem eam suscipiendi, & de eadem præstanda obligationem admittendi, adimit; consequens est illam ipsam obligationem inuvalidam, atque pro nulla habendam esse. Verum an eodem modo Romanorum quoque iure comparata sit res, non satis est expeditum. Sane, quam primo loco laudauimus, *lex 8. D. de conditione ob turpem causam*. hoc significare videtur, ut valeant quidem ab initio stipulationes turpes iure civili; sed exceptione doli mali aut in factum opposita, infirmentur. Ita enim respondet iureconsultus: *Si ob turpem causam promiseris Titio, quamuis, si petat exceptione doli mali vel in factum submouere eum possis; tamen si solueris, non posse te repetere.* Quibus verbis hoc dicere Paullum

adparet, quod ob turpem causam promissum est, si id stipulator petat, posse eum doli vel in factum exceptione remoueri: hoc vero quid aliud est, quam promissionem ob turpem causam factam ipso iure valere. Inuat etiam hanc interpretationem, quod idem *JC. Paulus in lege 134. D. de Verb. Obligat.* respondit: *Ex stipulatione, quae non secundum bonos mores interposita sit, agenti exceptionem doli mali obstaturam.* At enim vero suauissimam hac quoque in re esse iuris naturalis & civilis concordiam, penitus nobis persuasum est. Nimirum non est vera exceptio, nisi aduersus actionem ipso iure constitutam, comparata; nulla speciatim, quae stipulationi opponi possit, nisi cum iure ciuili actio nascitur ex stipulatione, & agente stipulatore iusta est eius intentio, ut proinde ad eam impugnandam exceptio sit opus: quod notius est, quam ut in eo probando laborare oporteat. *Vid. tot. tit. Inst. de except.* Iam vero stipulationem ac promissionem, ex causa naturaliter turpi factam, reuera ipso iure nullam ac inualem esse, tum ex superius adductis legibus adparet, tum ex eo quoque liquidissime probatur, quod Imperator ait *§. 24. Inst. de inutilibus stipul.* *Quod turpi ex causa promissum est, ueluti si quis homicidium vel sacrilegium se facturum promittat, non valet.* Similiter in lege 26. *D. de Verb. Oblig.* conceptis ac rotundis verbis dicitur: *Generalliter nouimus, turpes stipulationes nullius esse momenti.* Idem totidem pene verbis definitum est in lege 4. *Cod. de inutil. Stipul.* *Omnia, quae contra bonos mores,*

mores, vel in pactum, vel in stipulationem, deducuntur, nullius momenti sunt. Atqui in iure nostro hoc dicitur nullius esse momenti, quod plane inutile est, quod ne iure quidem civili valet, ut ad impugnandum id non sit alio auxilio opus; ut declaratur aperte in lege, *Non dubium. §. Cod. de LL.* Itaque hoc etiam modo stipulationes, impossibili conditione adiecta, nullius momenti, inualidasque ac inutiles esse dicimus, ut nulla omnino ex illis obligatio sit. Hoc enim volunt Leges superius laudatae. Et ut loci tam multi in eam sententiam in medio non essent: tamen cum fatemur, turpes stipulationes esse contra bonos mores, ac proinde contra ius, vel hoc ipso, etiamsi defint cetera, quid consequens sit facile adparet: si modo tenemus id, quod traditum est in *cit. lege §. Cod. de LL. quidquid sit lege prohibente, non solum inutile, sed etiam pro infecto haberi.* Vnde ibidem de omni conventionem adiectum est, quod huc in primis pertinet, nullum pactum, nullam conventionem, nullum contractum, inter eos videri subssecutum, qui contrabunt, lege contrabere prohibente: proinde certum esse, nec stipulationem huiusmodi tenere, nec mandatum ullius esse momenti. An vero dubitamus ea contra ius esse, quae sunt contra bonos mores? atqui vero mores sunt optima pars iuris civilis, *l. 32. D. de LL.* nec in moribus ulli maiorem vim veri iuris obtinent, quam qui dicuntur boni mores. Non est igitur ambigendum, quin, quae stipulationes contra bonos mores fiunt, quas ideo turpes appellamus, ea ad regulam Legis *Non dubium.*

bium. cum maxime pertineant, adeoque pro infectis ipsoque civili iure pro nullis habendæ sint. Sequitur, ut ad pugnantem specie Pauli definitionem *in alleg. §. D. de condit. ob turpem caus.* respondeamus. Et primo quidem minime absolum est dictum, neque omnem stipulationem, quæ ob turpem causam facta sit, turpem esse, etsi pleræque huius generis tales sint; neque de omni, quæ ob turpem causam interposita, stipulatione, Paulum agere, sed de ea tantum, quæ non sit turpis: hoc est, quæ in se nullam turpitudinis causam, neque verbis, neque rei promissæ conditione inclusam habeat: quamvis nulla, alia de causa facta sit, quam ut turpe aliquid faceres, de quo & prius inter nos actum erat, cuius etiam causa stipulatio secuta est; sed causa cogitata & constituta solum extrinsecus, non autem stipulatione comprehensa. Vere enim à Bartolo ad laudatam legem scriptum est, cum quid ob turpem causam promittitur, causa quidem turpi nominatim expressa, stipulationem esse inutilem, ea autem non adiecta, valere ipso iure, sed actionem per exceptionem infirmari. Deinde vero bona interpretationis regulæ suadent, quæ obscure in vno aut altero loco dicuntur, ex indubitatis assertionibus sic interpretari, ut cum rebus certis consentiant. Quare dicendum, Pauli quoque sententiam esse, turpes stipulationes nullius, ut in superioribus monstratum, momenti esse, neque valere ut ex his vel iure civili vel Prætorio nascatur actio; sed tamen nihil prohibere, quo minus improbus stipulator opposita etiam, si forte ad

adagendum perveniat, doli mali aut nullitatis excep-
 ptione, repelli possit.

Cetera qua in dicta lege a iureconsulto propo-
 nuntur auspicalibus, quas vocant, Lectionibus expli-
 cabit, genere & virtute clarissimus iurium Candida-
 tus

**GEORGIUS WOLFGANGVS
 SCHÜRSTABIVS**

PATRICIVS NORIBERGENSIS.

Natus is est anno MDCLXXXII. Patre quidem vsus
 Generoso viro, *IO. GEORGIO SCHÜRSTABIO*,
 Patricio Noribergensi, Matre *ANNA CATHARI-
 NA*, ex honestissima *ENGELHARDORVM* familia
 prognata. His, dum in viuis essent, nihil prius fuit
 nihilque antiquius, quam vt omnes partes optimo-
 rum parentum in filio explerent. Proinde recens
 in hanc lucem editum ante omnia *Deo* & *Seruatori*
Christo obtulerunt, sacraque baptismatis vnda a com-
 muni illa mortalium labe purgandum abluendumque
 curarunt; sanctissimi etiam foederis sponsore ac te-
 ste rogato, *GEORGIO KRAFFTIO*, Mercatore No-
 ribergensi. Tum omnibus doctrinis, quibus pue-
 rilis vel adolescens aetas impertiri debet, filium eru-
 ditus

diuerunt. Quo sine etiam priuatis publicisque for-
 mandæ pubis magistris traditus est; eorundemque fi-
 delissima institutione egregios in litteris fecit progres-
 sus. Anno MCC II ad sublimiora quoque tractan-
 da studia in Academiam patriam, Altdorffinam vi-
 delicet, se contulit, ibidemque philosophica pariter
 ac legitimæ disciplinæ studia diligentissime excoluit;
 vsus quidem institutione amplissimorum atque excel-
 lentissimorum virorum ROETENBECCII, MOLLE-
 RI, WAGENSEILII, SPIZII, HILDEBRANDI, &
 WERNERI; cuius etiam sub præsidio in publico iu-
 reconconsultorum auditorio de *impensis nuptialibus ex al-
 lodio petendis*, summa cum laude disputauit. Emen-
 sus Altdorffii legitimum studiorum stadium, nostram
 quoque Salanam petiit: commodumque ipsi accidit,
 ut eodem tempore excellentissimi antecessores, D.
 WILHELMVS HENRICVS BRVCKNERVS, & B.
 ADRIANVS BEIERVS, publicis priuatisque scholis
 Lauterbachianum iuris Compendium, Strykianumque
 feudalis iuris Examen eruditissimis discursibus explica-
 rent. Postea inopinatum dilectissimi parentis fa-
 ctum domum reuocauit Nostrum. Ibi cum aliquan-
 diu esset commoratus, suasi & auctoritate Sorori sui
 GREGORII GERHARDI, peditum ad Franconia Cir-
 culum spectantium, Magistri dum viueret fortissimi,
 in militiam iuit, bellicisque aliquot expeditionibus
 interfuit. Quæ in re nobiliorem apud veteres Roma-
 nos imitatus est inuentum, ad eloquentiam scil.
 ciuilem & scientiam militarem omnem industriam referen-

ferendam esse, persuasam. Tum 'missis armis ad
 Musas & Jurisprudentiæ studia regressus est, visisque
 celeberrimis Academiis Argentoratensi, Heidelber-
 genſi, ac Tubingenſi, veluti de nouo ea excoluit.
 Tandem domum feliciter reuerſus, ſuauiſſimo connubii
 vinculo ſibi iunxit *CATHARINAM ROSINAM MAIE-
 RIAM*, Matronam omnibus ſexus ſui decoribus orna-
 tiſſimam, atque ex antiquiſſima & nobili *von der Ven-
 ne* familia prognatam. Denique cum e re ſua, ge-
 neroſæque familiæ pariter ac patriæ Reipublicæ com-
 modo eſſe videretur Noſtro, ſummos in vtroque
 iure capeſſere honores, eos a Collegio Noſtro de-
 center petiit. Admiſſus itaque ad ſollemnia examina
 in his eruditionem & legalem ſcientiam ſic probauit,
 vt ad reliqua etiam ſpecimina eaque publica admitte-
 re illum nulli dubitauerimus. Itaque ad proximum
 Mercurii pro Jureconſultorum cathedra explicabit
 ſupra laudatam Legem VIII. *D. de Condiçt. ob turpem
 cauſſam*. Quem actum ut Pro-Rector Magnificus, Pro-
 ceteres Aula & Academiæ ſpectatiſſimi, & quoquot præ-
 terea Jurisprudentiæ vel Fautores vel Cultores exiſtunt,
 honorifica ſua præſentia illuſtriorem reddere velint, per-
 officioſe amanterque rogamus. P. P. in

Academia Jenenſi D. XXIII. Jun.

M DCC XV.

(L.S.)

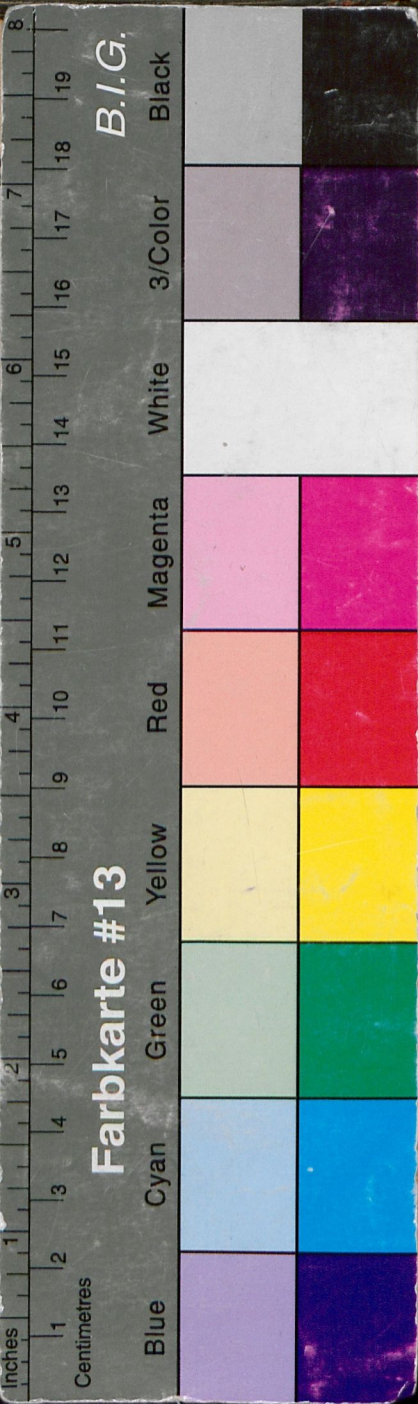
ULB Halle

3

005 312 361

1715, 15
19
46.

IO. CHRISTIANI SCHRÖTERI, D.

FACULTATIS IVRIDICÆ ET SCABINATVS
ADSESSORIS, ILLIVSQVE HOC TEMPORE
DECANI

PROGRAMMA

LECTIONI AVSPICALI

GEORGII WOLFGANGI SCHÜRSTABII

SVMMORVM IN VTROQVE IVRE HONORVM
CANDIDATI

PRÆMISSVM

ad L. 8. ff. de condi. ob. hupem causam

IENÆ,

TYPIS WERTHERIANIS.